

EESTI ADVOKATUUR

MAKSUÕIGUSE KOMISJON

14.09.2023

Justiitsministeerium

Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
info@just.ee

ARVAMUS

Käesoleva annab Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjon arvamuse Halduskohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (kohtumenetluse tõhustamine) väljatöötamise kavatsuse osas.

Justiitsministeeriumil on välja töötamas halduskohtumenetluse seadustiku muudatusi, mis võimaldaks senisest tõhusamalt lahendada õiguslikult ja/või faktiliselt keerulisi haldusasju, mille hulka kuuluvad nt vaidlused taastuveniaprojektide üle.

VTK-s kirjeldatakse halduskohtumenetluse tõhustamiseks nelja meetet:

1. anda kohtule võimalus teha vaheotsus, millega vaidlustatud haldusotsuses ilmnenu vead tuvastada ja anda haldusorganile võimalus need puudused kõrvaldada, mille järel kohtumenetlus jätkuks sealt, kus see pooleli jäi;
2. suurendada kohtu rolli kompromissiläbirääkimistes ja läbirääkimisteks maksimaalse tähtsaja seadmine
3. esialgse õiguskaitse puhul erandkorras määruskaebeõiguse andmine ringkonnakohtu loal;
4. võimaldada taotleda Riigikohtult õiguslikku arvamust.

Maksuõiguse komisjon on tutvunud VTK-ga ja annab järgnevalt enda arvamuse.

Esmalt soovime rõhutada, et VTK enda ja selle aluseks oleva auditi kohaselt on üheks peamiseks takistuseks taastuvenienergia eesmärkide saavutamisel pikad ja keerulised haldusmenetlused, aga mitte pikad ja keerulised kohtumenetlused. Sarnased olulisi viivitusi põhjustavad probleemid asuvad samuti teistes riikides haldusmenetlustes, mitte kohtumenetlustes.¹ Just see asjaolu peaks omama määravat mõju VTK meetmete ja nende detailsemate lahenduste loomisel. Üksnes kohtumenetluse keskendumine ei ole anna lahendusi, sest viivituse põhjustavad vead tehakse enne kohtumenetlust.

Sellele vastavalt oleks mõistlik analüüsida konkreetseid põhjuseid, mis on senise kohtupraktika kohaselt mõjutanud taastuvenienergia kohtuvaidluste kestvust – kas põhused on haldusmenetluses või kohtumenetluses ja kas tekkinud probleeme on üldse võimalik kohtumenetluses vastavate planeeritavate VTK meetmete kaudu lahendada või leevendada. Näiteks, vaheotsuse teemas soovitaks analüüsida Saksa õiguse lahendusi (*Verwaltungsgerichtsordnung*) ja kohtupraktikat. Nimelt ei tähenda

---

¹ https://stiftung-umweltenergierecht.de/wp-content/uploads/2021/10/Stiftung_Umweltenergierecht_Gesetzgeberische_Handlungsmoeglichkeiten_Beschleunigung_Windenergieausbau_2021-10-28.pdf ;
https://www.bdew.de/media/documents/BDEW_Erm%C3%B6glichungspapier2021_210831_final.pdf

iga parandatav kaalukam viga automaatselt tühistamist Saksa õiguses ning kohus saab teha nõ klassikalise kohtuotsuse and selles tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Seega ei pruugi Hollandi näitel loodav vaheotsuse instituut olla ainuvõimalik viis lahenduste otsimisel. Pealegi, Hollandi vaheotsuse puhul on VTK-s endas toodud välja see, et Hollandis ei kohalda kohtud vaheotsust keerulistes vaidlustes ja olukorras, kus ei ole teada, mis pärast vaheotsuse tegemist saab. Seega näib, et vaheotsuse instituut ei paku lahendusi oluliste ja tõsiste menetluslike rikkumiste korral, mis võisid mõjutada sisulise otsuse tegemist. Sarnased küsimused tekivad kõigi teiste meetmete puhul, nt kas Riigikohtult arvamuse küsimine mitte ainult õiguslikult, vaid ka faktiliselt keerulises olukorras saaks üldse anda leevendust. Teiste sõnadega on hädavajalik enne HKMS muutmise meetmeid määratlema asumist uurida seda, kas kohtumenetluse venimist põhjustanud haldusmenetluses seni tekkinud tõsisemad probleemid ja täna paiku pandud VTK meetmed on omavahelises seoses. Näiteks, taastuvenergia- ja keskkonnaküsimusi puudutavate vaidluste üks põhiküsimus on see, kas ja mis on planeeritava tegevuse mõjud keskkonnale või avalikule ruumile ja kas neid mõjusid on üldse või kas on piisavalt uuritud varasemas haldusmenetluses. Paraku ei ole aga looduskeskkonda uurivaid analüüse võimalik teha kiiresti (nt kiiremini kui 12 kuud). Teiste sõnadega tuleks VTK eesmärkide saavutamisel arvestada ja hinnata seda, et kas riik teostab täna jooksvalt ja süsteemselt sellisel tasemel keskkonnaseiret (nt lindude, nahkhiirte ja kalade rändeteed ning nende muutumine ajas), et kohtumenetlustele eelnevas haldusmenetluses on üldse võimalik koguda piisavas mahus andmeid keskkonnavalaste küsimustel lahendamiseks. Selliste küsimuste lahendamine ja pikaajaliste suurte andmemahtude kogumine ei ole võimalik hilisemas kohtumenetluses. Samas saavad sellised eksimused saatuslikuks suurtele ja olulistele energeetika projektidele (vt 3-16-1472). Keskkonnavalaste eriteadmiste rakendamine kiirkorras kohtumenetluses on võimalik vaid siis, kui alusandmed on varaselt olemas ja süstematiseeritud. Kui vastavad andmed aga üldse puuduvad, siis ei ole selliste probleemide lahendamine võimalik kiiresti ega juba antud haldusakti õiguspärasuse kontrolli raames.

Eelnevaga seoses tuleks VTK meetmeid täiendada keskkonnavalase kohtueksperti instituudiga, kes oleks keskkonnavalaste küsimuste lahendamiseks kohtunikele tänasega võrreldes operatiivsemalt kättesaadavam. Kohtumenetluses aktiivselt osalev ja kohtunikku abistav ekspert aitaks eristada olulist ebaolulisest ning määratleda täpsemalt vaidluse all olevad küsimused. Selguse puudumine eriteadmisi nõudvates küsimustes suurendab kohtuasjades vaidluse all olevate küsimuste ja probleemide hulka ning see mõjutab märkimisväärselt vaidluste lahendamise aega.

Kokkuvõttes jääb täna mõnevõrra ebaselgeks VTK meetmete vajadus ning nende mõju seatud eesmärgi saavutamise mõttes. Süsteemsete muutuste vajadusele eelkõige haldusmenetlustes ja avaliku võimu enda sees kinnitavad mitmed aastaid kestnud keskkonna-alased vaidlused (nt Linnamäe hüdroelektrijaama juhtum). Kohtumenetluse reeglite muutmine ilma süsteemsete haldusmenetluste probleemide tuvastamiseta ja lahendamiseta ei saa olema tulemuslik. Vastasel juhul kandub haldusmenetlus lihtsalt üle kohtumenetlusesse ning sellega muudetakse võimude lahususe põhimõtte vastaselt kohtumõistmise funktsioon osaks täidesaatvast võimust. Sellisel juhul ei oleks ka võimalik saavutada VTK eesmärki kohtumenetluste kiirendamise mõttes.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Villy Lopman
Advokatuuri maksuõiguse komisjoni esimees